

KAPITULLI

23

GJYQËSORI DHE
TË DREJTAT THEMELORE

Dëftesa E Progresit Dhe Nivelit Të Përgatitjes Së Shqipërisë Drejt Anëtarësimit Në Bashkimin European Gjatë Vitit 2021

Ky punim u përgatit nga Lëvizja Europiane në Shqipëri (EMA) në kuadër të projektit “Qendra Kombëtare Burimore për Shoqërinë Civile në Shqipëri”, me mbështetjen financiare të Bashkimit European nëpërmjet Delegacionit të Bashkimit European në Shqipëri. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e autorëve dhe nuk reflekton domosdoshmërisht pikëpamjet dhe qëndrimet e Bashkimit European.

Qendra Kombëtare Burimore për Shoqërinë Civile në Shqipëri (QKB), është një iniciativë e Partnerëve Shqipëri për Ndryshim dhe Zhvillim zbatuar në partneritet me Qendrën Shqiptare për Popullsinë dhe Zhvillimin (ACPD) dhe Lëvizjen Europiane në Shqipëri (EMA).

tetor 2022 Tiranë

Dëftesa E Progresit Dhe Nivelit Të Përgatitjes Së Shqipërisë Drejt Anëtarësimit Në Bashkimin European Gjatë Vitit 2021

SIPAS VLERËSIMEVE TË RAPORTEVE TË KOMISIONIT EUROPIAN 2021 DHE 2022

KONTEKSTI

Komisioni European (KE) monitoron progresin dhe nivelin e përgatitjes së Shqipërisë në përmbushjen e kërkesave të anëtarësimit mbi një bazë vjetore. Vendi po punon për transpozimin e Acquis sipas Planit Kombëtar të Integritimit European (PKIE) i cili shërben si mjet për plotësimin e detyrimeve që rrjedhin nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA). Mbajtja e Konferencës së Parë Ndërqeveritare, më 19 korrik 2022 ishte një ngjarje historike për vendin tonë pasi mishëron aspektin teknik të procesit të integritimit në BE. Konferenca hapi rrugën për miratimin e kuadrit negociator të hartuar nga Komisioni European dhe hapjen e kapitujve të Grupimit të Parë të njohur edhe si "Themeloret".

Kjo Dëftesë mbi Progresin dhe Nivelin e Përgatitjes së Shqipërisë drejt anëtarësimit në BE merr si pikënisje gjendjen e përshkruar në Raportin e KE 2021 dhe pasqyron zhvillimin gjatë një viti, kristalizuar në Raportin e KE 2022. Ajo synon të shfaqë në një gjuhë më të lexueshme 1) Kriterin politik; 2) Kapitullin 23 (Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore) dhe 3) Kapitullin 24 (Drejtësia, Liria, Siguria).

Dëftesa paraqet një vlerësim për çdo nënçështje të secilit kapitull. Vlerësimi përfshin një shtjellim të progresit dhe përgatitjes gjatë vitit 2021 në secilën fushë, si dhe një vlerësim me notë (ku 10 është nota më e lartë dhe 4 më e ulët), ku merr parasysh terminologjinë e përdorur në çdo rast në Raportet e Komisionit European për progresin dhe nivelin e përgatitjes.

Për më tepër, merr në konsideratë shpeshësinë me të cilën ajo është përdorur, kombinuar me rëndësinë e çështjes (për shembull, nismat e reja ligjore apo strategjitë përgjithësisht janë vlerësuar më të rëndësishme se trajnimet rutinë apo përmirësimet modeste në kapacitete). Fokus i veçantë i është dhënë vlerësimit të zbatimit të legjislacionit si një nga problemet më të rëndësishme që has vendi ynë. Metodologjia e aplikuar nga EMA përbën një fotografim të disa përbërësve që formësojnë një nënfushë, fushë e më pas kapitullin.

TERMINOLOGJIA E PËRDORUR PËR PROGRESIN	NOTA
Hapa mbrapa (Backsliding)	4
Mungon progresi (No progress)	5
Progres i kufizuar (Limited Progress)	6
Njëfarë progresi (Some progress)	7
Progres i mirë (Good Progress)	8-9
Progres shumë i mirë (Very good progress)	10

Financuar nga
Bashkimi Evropian

QENDRA KOMBËTARE BURIMORE
PËR SHOQËRINË CIVILE NË SHQIPËRI

PARTNERSALBANIA
FOR CHANGE AND DEVELOPMENT

TERMINOLOGJIA E PËRDORUR PËR PËRGATITJEN	NOTA
n/a	n/a
Fazë e hershme (Early stage)	5
Njëfarë niveli përgatitje (Some level of preparation)	6
Njëfarë niveli/ Përgatitje mesatare (Some level / moderately prepared)	7
Përgatitje mesatare (Moderately prepared)	8
Nivel i mirë përgatitjeje (Good level of preparation)	9
Nivel i përparuar përgatitjeje (Well-advanced)	10

Si Duhet Lexuar Dëftesa?

Dëftesa e Shqipërisë paraqet notat për çdo fushë, në bazë të analizës nga Komisioni Europian për progresin dhe përgatitjen e bërë apo të munguar në procesin e integritit evropian gjatë vitit 2020 dhe 2021. Vlerësimi i fushave është realizuar duke marrë parasysh disa kriteret si:

- Vlerësimi i përmbushjes së kërkesave dhe detyrimeve që burojnë nga procesi në kuadër të hartimit të legjislativitetit.
- Vlerësimi i ecurisë së procesit duke u nisur nga gjetjet e raportit të vjetshëm me zhvillimet brenda 1 viti.
- Marrja parasysh ose jo e rekomandimeve të një viti më parë.

Nëpërmjet kësaj Dëftese, synohet t'u ofrohet aktorëve të shoqërisë civile, akademikëve, punonjësve të administratës, studentëve, bizneseve dhe çdo qytetari të interesuar një lexim i qartë dhe i saktë, përtej debateve politike i përparimit të Shqipërisë në të gjitha fushat pjesë të Kriterëve të Kopenhagenit për anëtarësim në BE.

Financuar nga
Bashkimi Evropian

DËFTESA PËR KAPITULLIN 23

Kapitulli 23 Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2021	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2022	
Funksionimi i gjyqësorit	<p>Përgatitja – Nota: 8</p> <p>Strategjia Ndërsektorale e Drejtësisë dhe Plani i saj i Veprimit 2021–2025 duhet të miratohen në kohë. Mekanizmat koordinues dhe transparencja duhet të rriten në institucionet e drejtësisë. Ndryshimet kushtetuese dhe ligjore kanë reduktuar ndikimin politik gjatë procesit të emërimit, duke siguruar një sistem përzgjedhje të bazuar në merita. Nevojiten përpjekje të mëtejshme nga Shkolla e Magjistraturës për të përforcuar stafin e saj akademik dhe për të siguruar procedura konkurruese dhe transparente të rekrutimit. Struktura e Specializuar Kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (SPAK), e përbërë nga Prokuroria e Posaçme dhe Byroja Kombëtare e Hetimit janë funksionale – kusht për Konferencën e Parë Ndërqeveritare që vijon të plotësohet.</p>	<p>Përgatitja – Nota: 8</p> <p>Strategjia e Re Ndërsektorale e Drejtësisë dhe Plani i saj i Veprimit 2021–2025 janë miratuar nga Këshilli i Ministrave dhe duhet të zbatohet në mënyrë të frytshme. Koordinimi i mëtejshëm i institucioneve të drejtësisë vazhdon të jetë i nevojshëm. Zbatimi i vazhdueshëm i reformës në drejtësi reduktoi më tej ndikimin politik gjatë gjithë procesit të emërimit, duke siguruar kështu një sistem rekrutimi të bazuar në merita. Shkolla e Magjistraturës duhet të fuqizojë stafin akademik dhe të sigurojë procedura rekrutimi konkurruese dhe transparente. Struktura e Specializuar Kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (SPAK), e përbërë nga Prokuroria e Posaçme dhe Byroja Kombëtare e Hetimit vazhdojnë të jenë funksionale.</p>	0
	<p>Progresi – Nota: 7</p> <p>Shqipëria ka vazhduar me zbatimin e reformës gjithëpërfshirëse në drejtësi, duke rezultuar në një progres të mirë. Rivlerësimi gjithëpërfshirës kalimtar i të gjithë gjyqtarëve dhe prokurorëve (vetting) përparoi në mënyrë të qëndrueshme dhe dha rezultate të prekshme. Institucionet vetëqeverisëse të gjyqësorit kanë vazhduar të jenë plotësisht funksionale. Përpjekja për ndërhyrje të brendshme dhe të jashtme në sistemin gjyqësor vazhdon të mbetet një çështje shqetësuese. Duhet të ndërmerren hapa vendimtarë dhe të shpejtë drejt zhvillimit të një sistemi të ri të integruar të menaxhimit të çështjeve,</p>	<p>Progresi – Nota: 7</p> <p>Reforma gjithëpërfshirëse në drejtësi vazhdoi duke rezultuar në një progres të mirë në përgjithësi. Rivlerësimi gjithëpërfshirës kalimtar (vetting) i të gjithë gjyqtarëve dhe prokurorëve vazhdoi të përparojë me një ritëm të qëndrueshëm. Institucionet vetëqeverisëse të gjyqësorit kanë vazhduar të ushtrijnë plotësisht funksionet e tyre. Vazhdojnë të ngrihen shqetësime rreth përpjekjeve të supozuara për të ndërhyrë dhe ushtruar presion mbi sistemin gjyqësor. Sistemi modern i Integruar i Menaxhimit të Çështjeve ka qenë në pritje për tu zhvilluar për shumë vite dhe është i nevojshëm për të përmirësuar efikasitetin dhe transparencën e sistemit të drejtësisë.</p>	

Kapitulli 23 Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2021	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2022	
	<p>për të rritur efikasitetin dhe transparencën e sistemit të drejtësisë. Inspektori i Lartë i Drejtësisë ka kryer plotësisht funksionet e tij. Infrastruktura e gjykatave mbetet e dobët. Një hartë e re gjyqësore duhet të miratohet urgjentisht dhe të zbatohet për të rishpërndarë gjyqtarët dhe burimet brenda sistemit gjyqësor.</p>	<p>Inspektori i Lartë i Drejtësisë ka vazhduar të jetë plotësisht funksional. Infrastruktura e gjykatave mbetet e dobët. Do të nevojitet një plan solid zbatimi për hartën e re gjyqësore.</p>	0
Lufta kundër korrupsionit	<p>Përgatitja – Nota: 8</p> <p>U bënë përpjekje të mëtjshme për sa i përket hetimeve, ndjekjeve penale dhe dënimeve në luftën kundër korrupsionit. Vettingu i anëtarëve të drejtësisë ka vijuar të ketë një ndikim pozitiv në luftën kundër korrupsionit. Legjislacioni dytësor i lidhur me integritetin është në fuqi, por ende nuk është krijuar një sistem i përgjithshëm i menaxhimit të rrezikut të integritetit për korrupsionin. Në përgjithësi zbatimi i Strategjisë Ndërsëktorale kundër Korrupsionit është në rrugën e duhur, megjithëse disa probleme vazhdojnë.</p>	<p>Përgatitja – Nota: 8</p> <p>Përpjekjet vazhduan për përmirësimin e e hetimeve, ndjekjeve penale dhe dënimeve në luftën kundër korrupsionit. Vettingu i anëtarëve të drejtësisë ka vijuar të ketë një ndikim pozitiv në luftën kundër korrupsionit. 12 institucionet dhe agjencitë në varësi të Ministrisë së Drejtësisë kanë finalizuar procesin e vlerësimit të rrezikut të integritetit dhe kanë miratuar planet e tyre të integritetit. Në përgjithësi, zbatimi i Strategjisë Ndërsëktorale kundër Korrupsionit vazhdon të jetë në rrugën e duhur.</p>	0
	<p>Progresi – Nota: 7</p> <p>Nevojiten përpjekje të vazhdueshme për të luftuar kulturën e mosndëshkimit brenda niveleve më të larta të shtetit. Zbatimi i Ligjit për Sinjalizimin dhe Mbrojtjen e Sinjalizuesve vazhdoi. Ndikimi i masave kundër korrupsionit në fusha si: dogana, administrata tatimore, arsimit, shëndetësia, prokurimet publike, kontratat PPP etj. mbetet i kufizuar. Incidentet e ndodhura gjatë fushatës zgjedhore, veçanërisht në lidhje me blerjen e votave, kanë nxjerrë në pah nevojën për transparencë në financimin e partive politike.</p>	<p>Progresi – Nota: 7</p> <p>Nevojiten përpjekje të vazhdueshme për të luftuar kulturën e mosndëshkimit brenda niveleve më të larta të shtetit. Ligji për Sinjalizimin dhe Mbrojtjen e Sinjalizuesve vazhdoi të zbatohet. Masat kundër korrupsionit në fusha si: dogana, administrata tatimore, arsimit, shëndetësia, prokurimet publike, kontratat PPP etj. vazhdojnë të kenë një ndikim të kufizuar. Incidentet, të lidhura me praktikën e blerjes së votave në zgjedhjet e prillit 2021, konfirmuan nevojën për financa më transparente të partive politike në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe europiane.</p>	0

Kapitulli 23
Gjyqësori dhe të
Drejtat Themelore

RAPORTI I KOMISIONIT
EUROPIAN 2021

RAPORTI I KOMISIONIT
EUROPIAN 2022

Përgatitja – Nota: 7

Protokolli Fakultativ i Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe Protokolli Fakultativ i Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore **janë në pritje** për tu nënshkruar që nga viti 2019. Avokati i Popullit **rriti ndjeshëm** numrin e rasteve të trajtuara dhe shtoi numrin e rekomandimeve drejt pushtetit qendror dhe vendor për marrjen e masave konkrete për respektimin e të drejtave dhe lirive themelore. Sipas rekomandimeve të Komitetit për Parandalimin e Torturës dhe Trajtimin ose Ndëshkimit Çnjerëzor ose Poshtëruës **nevojiten** përmirësime të mëtejshme në funksionimin e objekteve të paraburgimit. **Vazhdojnë përpjekjet** për harmonizimin e legjislacionit për mbrojtjen e të dhënave personale me Rregulloren e Përgjithshme për Mbrojtjen e të Dhënave Personale 2016/679 dhe Direktivën e Policisë 2016/680. Praktika e martesës së fëmijëve **është ende** e pranishme në Shqipëri, veçanërisht në komunitetet rome, egjiptiane dhe në zonat rurale.

Progresi – Nota: 7

Shqipëria **përputhet** në përgjithësi me instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut dhe **ka ratifikuar** shumicën e konventave ndërkombëtare. Shqipëria **vazhdon të ketë** bashkëpunim të mirë me Gjykatën Europiane të të Drejtave të Njeriut. Gjatë periudhës raportuese, **prokuroritë nuk kanë kryer** asnjë hetim ex officio për çështjet e personave të zhdukur gjatë kohës së komunizmit. Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale **duhet t'i caktohet** staf shtesë në mënyrë që ai të përmbushë detyrat e shtuara. Në përgjithësi, liria e mendimit dhe fesë **u respektua**.

Përgatitja – Nota: 7

Protokolli Fakultativ i Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe Protokolli Fakultativ i Konventës Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore **nuk janë nënshkruar** ende. Avokati i Popullit **vazhdoi** të promovojë dhe forcojë zbatimin e të drejtave të njeriut. Objektet e paraburgimit **vazhdojnë** të kenë kushte të këqija dhe **mangësi** strukturore. Legjislacioni për mbrojtjen e të dhënave personale **duhet të vazhdojë** të përafrohet më tej me Rregulloren e Përgjithshme të BE-së për Mbrojtjen e të Dhënave dhe direktivën përkatëse të "zbatimit të ligjit". Ligjet për mbrojtjen e adoleshentëve nga martesat e fëmijëve janë **joefektive**.

Progresi – Nota: 7

Në përgjithësi, Shqipëria **përputhet** me instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut dhe **ka ratifikuar** shumicën e konventave ndërkombëtare. Shqipëria vazhdon të ketë bashkëpunim të mirë me Gjykatën Europiane të të Drejtave të Njeriut. Është bërë **progres i kufizuar** në hetimin e rasteve dhe forcimin e kuadrit institucional dhe legjislativ për personat e zhdukur që nga koha e komunizmit. Komisionerit për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të Dhënave Personale **duhet t'i caktohet** staf dhe burime financiare shtesë në mënyrë që ai të përmbushë detyrat e shtuara. Në përgjithësi, liria e mendimit, ndërgjegjes dhe fesë **u mbështet**.

0

0

Kapitulli 23 Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2021	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2022	
Liria e shprehjes	<p>Përgatitja – Nota: 6</p> <p>Shqipëria ka nevojë ende për legjislacionin për forcimin e transparencës në reklamën publike. Raportet e organizatave për lirinë e medias tregojnë se aktorët politikë përdorin gjithnjë e më shumë rrjetet sociale për të komunikuar me votuesit, ndërkohë që kufizojnë aksesin tek reporterët dhe anashkalojnë mediat kritike – duke reduktuar rolin e mbikëqyrësve publikë. Nevojitet zbatim më i mirë dhe ndërgjegjësim më i madh për të eliminuar gjuhën e urrejtjes, veçanërisht në zonat e thella dhe rurale.</p>	<p>Përgatitja – Nota: 6</p> <p>Shqipëria ka ende nevojë të prezantojë legjislacionin për të forcuar transparencën në reklamën publike. Mediat dixhitale janë ende nën ndikim të fortë të aktorëve politikë, bizneseve dhe palëve të treta për sa i përket financimit dhe përmbajtjes. Nevojitet zbatim më i mirë dhe ndërgjegjësim më i madh për të eliminuar gjuhën e urrejtjes, veçanërisht në zonat rurale dhe të largëta.</p>	0
	<p>Progresi – Nota: 5</p> <p>Vazhdon shqetësimi serioz midis organizatave për lirinë e medias për presionin politik, përdorimin e gjuhës kërcënuese dhe dhunën ndaj gazetarëve. Ndikimi i fortë i politikës dhe biznesit mbi median mbetet një burim kyç shqetësimi për lirinë e shprehjes në vend.</p>	<p>Progresi – Nota: 5</p> <p>Aktorët politikë vazhduan të përdornin gjuhë denigruese kundër gazetarëve. Atmosfera e sulmeve verbale, fushatave shpifëse dhe akteve të frikësimit ndaj gazetarëve nuk është përmirësuar. Përqendrimi i tregut dhe i audiencës dhe mungesa e transparencës së financimit të medias vazhdojnë të mbeten çështje shqetësuese për sa i përket lirisë së medias në vend.</p>	0
Barazia gjinore/ mosdiskriminimi	<p>Përgatitja – Nota: 6</p> <p>Ligji për shëndetin riprodhues ka mungesa për mekanizmat e referimit ndërmjet niveleve të ndryshme të kujdesit. Shqipëria ka bërë progres në ngritjen e një kuadri ligjor që rregullon të drejtat e fëmijëve. Mungesa e zbatimit dhe mjeteve të kompensimit të duhur për shkeljet e të drejtave mbetet shqetësuese. Nevojiten përpjekje të mëtejshme, për të trajtuar dhunën ndaj personave me aftësi të kufizuara dhe për të mbledhur të dhëna statistikore për gjendjen e tyre.</p>	<p>Përgatitja – Nota: 6</p> <p>Ligji për shëndetin riprodhues ka mungesa për mekanizmat e referimit ndërmjet niveleve të ndryshme të kujdesit. Është bërë njëfarë progresi në ngritjen e kapaciteteve institucionale për zbatimin efektiv të kuadrit ligjor që rregullon të drejtat e fëmijëve. Nevojiten përpjekje më të fuqishme për të trajtuar diskriminimin dhe dhunën ndaj personave me aftësi të kufizuara dhe për të mbledhur të dhëna statistikore për gjendjen e tyre. Një dispozitë e Ligjit për Shtetësinë e miratuar në korrik 2020 mund të vazhdojë të çojë në krijimin e skemave që paraqesin rreziqe që kanë të bëjnë me sigurinë, pastrimin e parave, evazionin fiskal,</p>	0

Kapitulli 23 Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2021	RAPORTI I KOMISIONIT EUROPIAN 2022	
	<p>Një dispozitë e Ligjit për Shtetësinë e miratuar në korrik 2020 mund të vazhdojë të çojë në krijimin e skemave që paraqesin rreziqe që kanë të bëjnë me sigurinë, pastrimin e parave, evazionin fiskal, financimin e terrorizmit, korrupsionin dhe infiltrimin nga krimi i organizuar dhe nuk përputhet me Acquis e BE-së.</p>	<p>financimin e terrorizmit, korrupsionin dhe infiltrimin nga krimi i organizuar dhe nuk përputhet me Acquis e BE-së.</p>	0
	<p>Progresi – Nota: 6</p> <p>Për sa i përket mosdiskriminimit, korniza ligjore dhe e politikave në përgjithësi është përfruar me standardet e BE-së dhe është përmirësuar më tej me ndryshimet në Ligjin për mbrojtjen nga diskriminimi. Në vitin 2020, u bënë përpjekje për të rritur fondet publike për viktimat e dhunës në familje. Legjislacioni kuadër i Shqipërisë për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara është pjesërisht në përputhje me Konventën e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara. Diskriminimi ndaj komunitetit (LGBT) mbetet i përhapur dhe dominues në shoqërinë shqiptare. Legjislacioni i mbetur për vetë-identifikimin dhe përdorimin e gjuhëve të pakicave kombëtare, ende nuk është miratuar.</p>	<p>Progresi – Nota: 6</p> <p>Për sa i përket mosdiskriminimit, korniza ligjore dhe e politikave në përgjithësi është përfruar me standardet e BE-së. Ka mangësi në riintegrimin e personave të dhunuar. Nuk është bërë progres në të drejtat e personave me aftësi të kufizuara. Legjislacioni kuadër i Shqipërisë për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara është pjesërisht në përputhje me Konventën e OKB-së për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara. Në shoqërinë shqiptare, diskriminimi ndaj personave (LGBT) është ende shumë i përhapur. Legjislacioni zbatues për çështjet vendimtare të vetëidentifikimit të lirë të pakicave kombëtare dhe përdorimi i gjuhëve mbetet për t'u miratuar.</p>	0